

Другой национальной идеей могла бы быть идея правового государства, т.е. государства, в котором соблюдаются все законы. Думаю, что и у этой идеи, как некоего конкретного выхода из сложившегося тупика политико-правового нигилизма, есть перспектива.

Иные ближайшие варианты национальной идеи сегодня предложить трудно. Тем, кто не согласен со мной, я могу предложить назвать общенационального общепризнанного исторического, либо политического, либо культурного, либо военного авторитета или героя. В пору построения развитого социализма это было возможно, но сегодня – нет. В известной мере это обстоятельство также вносит свою деструктивную лепту в нашу жизнь. Но в этом пункте мы уже переходим в другую область нахождения согласия и компромиссов, в область духовной культуры украинского народа.

Литература:

Глобальне відродження демократії / Пер. з англ. Наук. ред., передмова, коментарі та покажчик імен Є. Виноградова. – Львів: Ахілл, 2004. – 464 с.

ЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ. МИЛОСЕРДЯ

Доп. – Корчан І.М., ЕС-41
Наук. кер. – канд. філос. наук, ст. викл. Бушман І.О.

Кость, брошенная собаке, не есть милосердие;
милосердие - это кость, поделенная с собакой, когда ты голоден
не менее ее.

Джек Лондон

Милосердя... Це слово ми майже щодня чуємо з екранів телевізорів, радіоприймачів, читаємо його у газетах, журналах, зараз його промовляє чи не кожний політик, особливо коли мова йде про отримання якомога більшої кількості голосів виборців. Але чи багато із тих, хто щодня його промовляє, ставиться з милосердям до інших, може зупинитися, не пройти повз чуже

горе? Мені здається, що проблеми етики та моралі у сучасному суспільстві є чи не найбільш важливими. Адже якщо ти комусь не допоміг, то тебе не засудить жоден суд, бо це ж не крадіжка або вбивство. Може подивиться хтось скоса, але ж від цього не помирають. То чи варто бути милосердним, добрим до інших? Скількох проблем можна б було уникнути, якби люди вчасно допомагали один одному, не закривали очі на чужі біди та біль? На мою думку, милосердя, взаємодопомога, доброта – це ті категорії, які повинні бути не просто словами чи визначеннями у нашому житті, а бути однією з основних її частин.

У розв'язанні різноманітних соціальних проблем, що нині стоять перед суспільством, все більшого значення набуває відродження і розвиток благодійної діяльності різних організацій та установ, громадських об'єднань і приватних осіб. Важливою формою їх роботи є милосердя. В радянські часи милосердя довго не отримувало відповідної соціальної оцінки, а такі поняття як добродійність, філантропія, практично, випадали з офіційного вжитку і вважалися як релігійні пережитки. Тому сьогодні ми повинні відновлювати у нашому суспільстві милосердя, як відновлюємо такі етичні та культурні категорії, як національні гордість та самосвідомість, почуття власної гідності.

Що ж таке милосердя? У тлумачному словнику можна прочитати таке: «Милосердя – готовність допомогти комунібудь або пробачити когонебудь через співчуття, людинолюбство» [3, ст. Милосердие]. Милосердя – це любов до людей, участь у житті хворих та немічних. Проявляти милосердя можна у вигляді будь-якої допомоги, благочинності, меценатства тощо. Не дарма ще не так давно медичних сестер називали сестрами милосердя. Адже саме ці жінки могли допомогти хворим, особливо пораненим на війні, не лише надавши професійну допомогу, але і поговоривши, розрадивши посмішкою, теплим поглядом. Сьогодні не так багато людей здатні піти на волонтерські роботи у різні організації допомоги бідним, голодуючим, хворим. Звичайно, часто це відбувається через те, що люди недостатньо поінформовані про роботу таких

організацій, але у більшості випадків кожен думає перш за все про себе, про свою сім'ю, близьких, а вже потім про сторонніх. Мало хто з нас по-справжньому бачить хворих та немічних навколо. Ми звикли жити стереотипами, надіями на краще, коли здається, що все погане повинне пройти повз, воно не зачепить нас та наших близьких, а знайде когось іншого, зовсім стороннього. Ми не думаємо, що можемо допомогти сьогодні самі, а завтра допомога може знадобитися нам. Самотність, старість, хвороби існують завжди. Вони вимагатимуть не тільки суспільного піклування, але і більш тонкого індивідуального милосердя та толерантності. Згідно з постулатами релігійної етики, людина має бути милосердною заради блага й спасіння власної душі. У цьому твердженні міститься глибока моральна істина. Суспільство, яке перестає бути милосердним, завдає шкоди насамперед собі. Здатність до милосердя - істинний прояв морального здоров'я суспільства, як і кожної окремої особистості.

Історія знає багато випадків прояву милосердя, меценатства, благодійності, але ще більше імен залишаються невідомими. Багато сучасних колекцій відомих музеїв світу були створені на кошти заможних людей. Саме завдяки їм не були втрачені роботи великих митців минулого. Серед відомих і невідомих меценатів було багато людей, які не могли похвалитися довгим родоводом або відомим століттями ім'ям, але це не заважало їм допомагати іншим. У Сумах добре відоме прізвище цукрозаводчиків Харитоненків. Ця сім'я зробила чимало гарного для нашого міста. Звичайні селяни, вони змогли піднятися до дворян, яким дав герб цар Микола Другий. Але вони залишилися милосердними, допомагали бідним і немічним не лише словом, але і ділом. І сьогодні збереглося чимало споруд у нашому місті, які були побудовані на кошти Харитоненко. Ці розумні люди не лише створили тисячі робочих міст на своїх заводах, але дбали і про здоров'я, освіченість, дозвілля своїх робітників і просто пересічних мешканців міста. На їхні кошти була збудована дитяча лікарня святої Зінаїди, яка могла б стати окрасою і важливим закладом охорони здоров'я

столиць тогочасних держав, був оснований Михайлівський кадетський корпус, а навколо нього збудоване містечко з усією необхідною інфраструктурою, були збудовані дитячий притулок, церкви у місті Суми, довколишніх селах, Москві, гімназії, училища. На кошти Харитоненків виплачувалися стипендії, пенсії, жодного дня не проходило без того, щоб не прийшов лист про допомогу з будь-якого кінця Російської імперії. І кожному намагалися допомогти Харитоненки. Вони допомагали не тому, що їм так хтось велів або це було модно, а тому, що так хотіли, слідували своєму життєвому кредо: «И миллионы покорив, не покорились миллионам» [1, с. 67]. Батько і син Харитоненко заробивши свої багатства чесною працею, використали їх на користь суспільства та Вітчизни. Пам'ять про них зберігалася протягом десятиліть, хоча радянська влада і намагалася викоринити навіть згадку про цих великих людей. Таких людей зараз потребує і наше суспільство.

Звичайно, проходять роки, змінюються міста та села, суспільство потребує все нових технічних досягнень, але все ж люди повинні залишатися людьми. Усі вони хочуть, щоб до них ставилися з любов'ю, теплом, ласкою, хочуть любити, дарити добро, радість оточуючим. На мою думку, якими б великими кроками не йшов прогрес, а прості людські цінності, наприклад, спілкування, ніколи не замінять бездушні машини. І саме милосердя є одним із проявів людяності. Саме тим, чим ми відрізняємось від тварин. Адже не праця і не вміння говорити роблять людину людиною. Бажання зрозуміти і допомогти іншому повинні переважати над нашими егоїстичними почуттями. Справді, кожна людина перш за все думає про себе, намагається задовольнити свої потреби, хоча у кожного це проявляється у різній мірі. Хтось думає лише про себе, а інший здатний відмовити собі в чомусь, щоб допомогти ближньому. Сьогодні кількість тих, кому потрібна особлива увага, не зменшується, а збільшується. І ми повинні про це пам'ятати і допомагати повсякчасно. Не відомо, які хвороби будуть забирати людські життя у майбутньому. Але можна точно сказати, що на зміну подоланим прийдуть нові, ще страшніші.

Кожен із нас знаходиться у зоні ризику, але взаємодопомога допоможе у скрутні хвилини. Як відомо слово може вбити і подарувати життя. Важливо пам'ятати, що необережно сказане слово може зруйнувати роки праці. Потрібно бути більш милосердними один до одного, більш вимогливими перш за все до себе, бо ми часто бачимо помилки інших, а свої зовсім не помічаємо.

Ще не так давно велику роль у житті кожної окремої людини і суспільства в цілому відігравали релігія, церква. Але на сьогоднішній день можна з впевненістю сказати, що не так багато людей по-справжньому вірять у Господа, ходять у церкву завдяки своїм переконанням, а не бажанням оточуючим. Раніше милосердя диктувалося церковними нормами та принципами, можна сказати було одним з них. Сьогодні ж люди подекуди відмовляються визнавати релігію частиною свого життя. Жити значно простіше, якщо не слідувати якимось правилам, що написані у старих книжках. Протягом багатьох століть церква і влада йшли поруч, допомагаючи один одному, конфліктуючи, протиборствуючи. Але у питанні милосердя вони були разом. Благодійністю займалися і священники, і вельможі, й імператори. Так, запроваджуючи християнство на Русі, князь Володимир сам закликав людей турбуватися про свого ближнього, відноситися до нього з милосердям. Володимир, за свідченням літературних пам'яток Київської Русі сам велів усякому старцеві й убогому приходити на княжий двір, брати їжу і питво, і гроші з казни. Після татарсько-монгольського спустошення України також проводилася різна благодійна робота, наприклад її проводили православні братства: Львівське, Острозьке, Київське, Запорізька община. Милосердно ставитись до людей закликали у своїх творах українські просвітителі XVIII - XIX століть: Феофан Прокопович, Григорій Сковорода, Іван Котляревський, Тарас Шевченко, Леся Українка та інші. У Росії імператриця Катерина Друга зробила благодійність державною справою. Майже кожна церква або монастир мали у своєму складі сирітський притулок, школу, їдальню для бідних та німецьких, надавали нічліг, допомогу всім, хто цього потребував.

І це не було чимось надприродним. Багато хто передавав свої приватні колекції музеям, галереям і при цьому нічого не вимагав у відповідь. Це сьогодні про якусь незначну допомогу розповідають засоби масової інформації.

Але і сьогодні є люди, які допомагають тим, хто цього потребує. Існує чимало фондів, які збирають кошти, речі, їжу, щоб передати все це саме туди, де воно необхідне найбільше. Двадцятье сторіччя було багате на війни та збройні конфлікти, в яких потерпало чимало мирних людей, які характеризувалися великими людськими втратами. Але ж після закінчення війн потрібно було повертатися до життя, а це зробити завжди не просто, якщо зруйнована вся інфраструктура, промисловість і сільське господарство занедбані. Є організації, які допомагають людям повернутися до нормального мирного життя, знайти своє місце в суспільстві. Але люди помирають не лише під час збройних конфліктів. У зв'язку з тим, що на нашій планеті є місця з несприятливими кліматичними умовами, мільйони людей голодують, рівень охорони здоров'я низький, а рівень захворюваності високий. Отже, цим людям також потрібно допомагати. Цим і займаються різноманітні організації і фонди.

Але ж справжнє милосердя не потребує розголосу, воно не голослівне, не гучне. Навіть допомога одній людині може стати великим ділом, якщо підійти до нього з щирим бажанням допомогти, вислухати, розрадити. Не завжди мова йде про матеріальне. Інколи людині не вистачає спілкування, їй нікому виговоритися, ніхто не хоче її почути. Багато проблем у нашому житті можна було б вирішити, якщо вчасно вислухати. Дуже часто ми відкладаємо на завтра те, що можна зробити сьогодні. Інколи це має серйозні або навіть фатальні наслідки.

Милосердя виникло в часи становлення перших соціумів, як прагнення не словом, а ділом допомогти ближньому, готовність відгукнутися на чужу біду, прийти на поміч. Ця думка підтверджується багатьма науками: історією, археологією, антропологією, філософією. Отже, милосердя виникло дуже давно, можливо при появі перших людей, бо саме допомога один одному була визначальною для існування

сильного роду, племені, общини та інших більш складних форм суспільства. І нашим предкам воно було не чуже. Слов'янські народи завжди визначалися своєю добротою, доброзичливістю, співчуттям.

Я вірю, що найкращі риси збереглися і в нас, нащадках, то потрібно їх не ховати, а використовувати собі і людям на добро. Доброта, милосердя – багатолікі. Потреба в них повсякчасна. Вони – це два крила, на яких тримається людство. Проходять роки, але пам'ять про добро залишається, добрі діла залишаються жити і після смерті їх виконавців. Потрібно бути добрішими один до одного. Отже, милосердя – це перш за все етична та моральна категорія, яка має велике значення у нашому повсякденному житті.

Література

1. Григорьев Д.Н. Востребованные временем. Династия Харитоненко. – Сумы: РИО «АС - Медиа», 2003. – 72 с.: ил. – (Сумщина в именах).
2. Полонська-Василенко Н. Історія України: у 2 т. – 3-те вид. – К.: Либідь, 1995.
3. Большая энциклопедия Кирилла и Мефодия (электронная версия), 2000.

НАУКОЁМКОЕ БУДУЩЕЕ: СТРАТЕГИЯ ВЫЖИВАНИЯ

Докл. – доц. Лебедь А.Е.

Наука последних нескольких десятилетий (если не начинать отсчёт со времён Бэкона и Декарта) наращивает темпы всестороннего вмешательства в жизнедеятельность человека и общества. Многие мыслители прошлого, среди которых необходимо отметить П.Абеляра, У.Оккама, Ф.Бэкона, Р.Декарта и других и являвшихся апологетами сциентизма, видели определяющим, если не единственным средством достижения истины и приумножения знаний в развитии науки.